

PRINCIPAFTALE OM ETABLERING AF

grøn elproduktion i sameksistens med naturen

Udarbejdet af Danmarks Naturfredningsforening og Better Energy

Når landbaserede VE-anlæg placeres gennemtænkt og drives miljøvenligt kan de fungere som trædesten og lommer for den biodiversitet, der i forvejen er presset i det danske landskab. Det er vores fælles ambition at udvikle ny vedvarende energi og samtidig forbedre forholdene for den danske natur.

Verden står overfor både en biodiversitets- og klimakrise. Dyrearter, habitater og hele økosystemer er under pres samtidig med globale temperaturer fortsat stiger med uset hast. Når vedvarende energiproduktion (VE) planlægges på land, bør Danmarks natur- og miljøforpligtelser, heriblandt EU's biodiversitetsstrategi for 2030, derfor indtænkes fra begyndelsen. Jo før naturhensyn indtænkes, desto større er potentialet for at VE-projekterne kan bidrage til at løse begge kriser samtidig.

Danmarks Naturfredningsforening og Better Energy ønsker, at både sol- og vindmølleparker i endnu højere grad end i dag,

- anvendes som løftestang til at øge biodiversiteten i det danske landskab ved at fungere som trædesten og lommer for flora og fauna,
- bidrager til og muliggør udtagning af lavbundsjord
- anvendes som virkemiddel til at beskytte det danske grundvand.

Dette kræver både nytænkning og grundighed, når der screenes, planlægges og anlægges VE-anlæg, ligesom afviklingen af anlægget efter endt drift også kan spille en stor rolle. Derfor foreslår vi i fællesskab en række principper, der skal inspirere til, at naturhensyn indtænkes i samspil med opstilling af VE-anlæg, i alle faser. **Det er vores håb, at principperne vil finde anvendelse for alle VE-projekter i danske kommuner.**

Principperne er inddelt i følgende faser for etablering af grøn elproduktion:

Screeningsfase

Respekt for værdifuld natur i forbindelse med placering af VE-anlæg

Udviklingsfase

Udvikling af naturelementer i og nær VE-anlæg

Driftsfase

Naturvenlig drift i VE-anlæg

Efter drift

Naturgenopretning efter endt VE-drift

Screeningsfase

Respekt for værdifuld natur i forbindelse med placering af VE-projekter:

Placering af VE-anlæg skal altid ske med respekt for eksisterende værdifuld natur og beskyttede områder. Det gælder både på selve arealet og i forhold til det omkringliggende landskab. Nogle områder vil i forvejen indeholde så værdifuld natur, at etablering af VE-anlæg er en dårlig idé. Andre steder kan der skabes tilstrækkelige respektafstande til den eksisterende natur. Et givent områdes samlede interesser og hensyn skal derfor altid indgå i vurderingen.

Tidlig og reel inddragelse

Naboer, lokalsamfund og lokale organisationer bør inddrages meget tidligt i planlægningsprocessen, og helst allerede i screeningsfasen. En reel inddragelse, hvor naboer og lokalsamfund føler sig hørt og taget alvorligt, er afgørende for at sikre den lokale opbakning, for at undgå misforståelser og mytedannelse, for at reducere antallet af eventuelle klager, og ultimativt for at sikre en hurtig sagsbehandling. En åben og løbende dialog bør være en selvfølge gennem hele projektets udvikling.

Tidlig og reel borgerinddragelse/dialog kan også medvirke til at projekterne udformes så man bedst udnytter potentialerne for den lokale befolkning, herunder adgang til nye naturoplevelser, friluftsliv og bedre rekreative forhold i lokalområdet.

Afsøg synergier

VE-produktionen kan ofte sameksistere med forbedringer af naturtilstanden, drikkevandsbeskyttelse og med udvikling af nye naturelementer, og kommunerne bør i planlægningen tilstræbe indfrielsen af disse synergier.

På nationalt niveau ses eksempelvis potentiale for synergi ved at sikre økonomi til at udtage visse lavbundsarealer via finansiering af VE-anlæg, og lokalt kan placering af VE-anlæg med fordel ske på landbrugsjord af lav kvalitet, fx grovsandet jord, og i dyrkede områder med behov for grundvandsbeskyttelse.

Når (intensivt) dyrkede arealer tages ud reduceres de miljømæssige konsekvenser for grundvand, og udledningen af kvælstof og fosfor til vandmiljøet mindskes. Ofte vil der også være en klimagevinst ud over det, anlægget selv tilvejebringer, når eksempelvis lavbundsjord omlægges fra landbrugsdrift til VE-produktion. Særligt hvis det betyder ophør af dræn og genetablering af vandstand.

Udviklingsfase

Grundig vurdering af påvirkningerne på naturen

En grundig miljøvurdering er afgørende for at vurdere et projekts påvirkning på naturen, og hvordan eventuelle konsekvenser bedst imødekommes gennem tilpasninger, afværgeforanstaltninger mv. En god miljøvurdering bør bygge på 'best practice', herunder metodevalg om, hvor lange perioder og i hvilke perioder registrering og tællinger af fugle, landlevende dyr og planter mv. bør foregå. Endelig bør den bygge på tidlig og reel inddragelse af lokalsamfund og lokale organisationer som har en særlig viden om de konkrete områder¹.

Indtænk naturen med udgangspunkt i eksisterende forhold

Forbedringer af naturtilstanden samt udvikling af nye naturelementer på arealet skal altid grundigt analyseres og indtænkes i det samlede VE-projekt. Det er helt centralt at tage udgangspunkt i den eksisterende natur, og planlægge ud fra dette. Der bør desuden inddrages naturfaglig ekspertise tidligt i planlægningsfasen, heriblandt lokale biologer og natur-ildsjæle for at sikre det bedst mulige vidensgrundlag for at højne naturindholdet og biodiversiteten.

Skab ny natur og nye habitater på VE-arealet

Når VE-projekter etableres, bør der være et stort fokus på at skabe nye naturelementer, habitater og landskabstræk, der fremmer en større artsrigdom i det samlede landskab. Her tjener bl.a. solcelleparken i Blangsløv som eksempel til, hvordan VE-produktion samtidig kan højne artsrigdommen og naturkvaliteten, når der arbejdes systematisk og struktureret med naturhensyn.

Skab merværdi for lokalbefolkningen

Ud over naturhensyn er det også oplagt at overveje om arealerne kan understøtte nye naturoplevelser, friluftsliv og bedre rekreative forhold i lokalområdet? Det kan være alt fra oplysning om naturindsats på plancher og lignende, nye stier igennem landskabet, frugtlunde, til borde og bænke, bålpladser, shelters mv.

Stil krav til VE-opstillere

Når en lodsejer og en VE-opstiller ønsker at opstille et VE-anlæg, indgives indledningsvist en projektbeskrivelse til forvaltningen. Kommuner tilrettelægger hvilke redegørelser, der skal være på plads inden en projektbeskrivelse indleveres. For at aflaste kommunale forvaltninger og sikre en velinformeret beslutningsproces, anbefales det derfor, at kommunerne, inden en projektansøgning kan indleveres til kommunal behandling, stiller krav om

- 1) en redegørelse for lokal forankring inkl. nabohåndtering samt overvejelser om rekreative anvendelsesmuligheder,
- 2) nettilslutningsredegørelse inkl. overvejelser om VE-opstiller er indstillet på at screene og ansøge sideløbende med planprocessen,
- 3) afsætningsredegørelse for strømmen, og
- 4) generel projektplanlægning inkl. miljøscreening, finansiering, forhold mellem produktion og forbrug af strøm.

¹ Erfaring fra tidligere sager viser desuden, at det ofte er kvaliteten af miljøvurderinger borgere, organisationer og myndigheder anfægter, når der klages over et VE-projekt og klagen eventuelt imødekommes af klagenævn. Kvaliteten af miljøvurderingen er derfor ikke kun afgørende for at kunne vurdere og eventuelt tilpasse et projekt, men også for at mindske risiko for at projektet løber ind i udfordringer senere hen som følge af utilstrækkelige miljøvurderinger.

Driftsfase

Reducér næringsstoffer og brug af pesticider og forvalt efter økologiske principper

Ved landbaserede VE-anlæg skal arealerne forvaltes, så anvendelsen af næringsstoffer reduceres og anvendelsen af pesticider udfases. Dette gavner både naturen og grundvandet. Arealerne bør desuden forvaltes efter økologiske principper og under hensyn til den omkringliggende natur og arter.

Hav fokus på biodiversiteten i afgræsning med får i solcelleparker

For at udnytte arealerne bedst muligt bør naturlig afgræsning, f.eks. med får, indgå i driften. Erfaringer viser, at den største effekt for natur og biodiversitet opnås ved, at man aktivt tilsår arealerne med frøblandinger af hjemmehørende arter til efterfølgende græsning. For at opnå den største positive effekt for biodiversiteten er det afgørende at græsningsmønstre på større arealer tilpasses så de tilgodeser at der i nogle perioder er brug for at arealet ikke afgræsses. Det gælder særligt i de perioder, hvor der er mange blomstrende urter. Dette kan opnås ved at sikre en rotationsafgræsning, hvor et areal fx afgræsses i en uge og derefter er fri for dyr i tre uger.

Giv-tilbage til naturen

Udlæg til naturområder efter endt produktion

Arealerne bør, i det omfang det er muligt, udlægges til naturområder efter endt VE-produktion. Dette vil på sigt skabe store naturområder i det danske landbrugsdominerede landskab. En måde at gøre det på, kunne være en gensidig aftale om at penge fast afsættes løbende i anlæggets levetid, som kan finansiere pleje/drift/etablering af natur på arealet efterfølgende.

